

WOJEWODA ŚLĄSKI

Katowice, 24 kwietnia 2024 r.
PSIa.431.1.2024

**WYSTĄPIENIE
POKONTROLNE**

**ŚLĄSKI URZĄD WOJEWÓDZKI
w KATOWICACH
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice**

I. Dane organizacyjne przeprowadzenia kontroli

Zakres kontroli:

Ocena prawidłowości realizacji zadań ustawowo zleconych gminom wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych w okresie od 1 lipca 2023 roku do 31 grudnia 2023 roku.

Jednostka kontrolowana:

Gmina Gaszowice

Urząd Gminy Gaszowice
ul. Rydułtowska 2
44-293 Gaszowice

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach
ul. Rydułtowska 1
44-293 Gaszowice

Kierownik jednostki kontrolowanej:

Paweł Bugdol - Wójt Gminy Gaszowice
Marzena Mandrysz - Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach

Zespół kontrolerów i numery upoważnień:

- Paweł Glapiak - inspektor wojewódzki, kierujący zespołem kontrolerów, upoważnienie nr PS1a.0030.1.2024 z 23.01.2024 roku.
- Marta Kika – inspektor wojewódzki, upoważnienie nr PS1a.0030.2.2024 z 23.01.2024 roku.

Podstawa prawna do przeprowadzenia kontroli:

- art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie¹,
- art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej²,
- art. 20 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych³.

Termin kontroli:

od 1.02.2024 r. do 9.02.2024 r.

---

¹ T. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 190.

² T. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 224.

³ T. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm. - zwana dalej ustawą o świadczeniach rodzinnych lub ustawą materialną.

II. Ocena ogólna zakresu skontrolowanej działalności

Ocena ogólna:

Oceniam **pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości** działania podejmowane w gminie Gaszowice⁴, w tym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gaszowicach⁵, pod względem kryterium legalności i rzetelności w zakresie prawidłowości realizacji zadania z zakresu administracji rządowej polegającego na ustalaniu i wypłacie świadczeń rodzinnych.

Komórka wykonująca zadania z zakresu objętego kontrolą:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach
Dział Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego

Uzasadnienie oceny ogólnej:

Powyższa ocena ogólna wynika z poniżej przedstawionych ocen cząstkowych.

W kontrolowanym okresie wystąpiły nieprawidłowości, które miały istotny wpływ na oceny cząstkowe, a które są wskazane w poszczególnych rozdziałach przedmiotowego dokumentu. W szczególności dotyczyły:

- nieprawidłowego ustalenia dochodu członków rodziny wnioskodawcy, w wyniku:
  - nieprawidłowo ustalonego składu rodziny wnioskodawcy, w 1 przypadku,
  - nieprawidłowo pomniejszonego dochodu wnioskodawcy i członka jego rodziny, w 1 przypadku,
  - przyjęcia wysokości dochodu osiągniętego za niewłaściwy miesiąc, w 1 przypadku,
- dokonania uzupełnienia wniosku o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego bez adnotacji osoby dokonującej uzupełnienia, w 1 przypadku,
- zobowiązania wnioskodawcy do doręczenia dokumentacji, która nie była organowi niezbędna w celu ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, w 1 przypadku,
- zaniechania uchylenia prawa do świadczenia rodzicielskiego, które wygasło z mocy prawa, w 1 przypadku,
- nieprawidłowo sporządzonych podstaw prawnych we wszystkich wydanych decyzjach administracyjnych objętych kontrolą,
- bezpodstawnej odmowy przyznania prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, w 1 przypadku,
- nieprawidłowo sporządzonego postanowienia w zakresie wyszczególnienia liczby dzieci wnioskodawcy spełniających kryterium wieku uprawniającego do zasiłku rodzinnego w najniższej wysokości, w 1 przypadku,

---

⁴ Zwany dalej Organem właściwym.

⁵ Zwany dalej: Ośrodek/GOPS w Tworogu/organ.

- bezpodstawnego przyznania prawa do świadczeń pielęgnacyjnych pomimo zmaterializowania się negatywnej przesłanki ustalonej w art. 17 ust. 1b ustawy materialnej, w 4 przypadkach,
- nieprawidłowego oznaczenia adresatów decyzji administracyjnych przyznających prawo do zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, w 4 przypadkach,
- sporządzenia rozstrzygnięcia bez umorzenia postępowania administracyjnego w części żądania rozstrzygniętego inną decyzją administracyjną, w 7 przypadkach,
- wypłacenia nienależnych stronom świadczeń po wygaśnięciu, z mocy prawa, prawa do tych świadczeń, w związku z wyjściem z obrotu prawnego decyzji administracyjnych, w 4 przypadkach.

III. Oceny cząstkowe skontrolowanej działalności w badanym obszarze ze wskazaniem ustaleń, na których zostały oparte.

A. Obszar kontroli:

Umocowanie jednostki do realizowania zadania.

Ocena cząstkowa danego obszaru:

Działania podejmowane przez jednostkę w przedmiotowym zakresie pod względem kryterium legalności i rzetelności oceniam **pozytywnie**.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły nieprawidłowości.

Komórka wykonująca zadania z obszaru objętego kontrolą:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach

Ustalenia, stanowiące podstawę do oceny:

Kontrola miała na celu ocenę prawidłowości realizacji zadania zleconego z zakresu administracji rządowej polegającego na ustalaniu i wypłacie świadczeń rodzinnych, tj. zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenia rodzicielskiego, którego wykonanie zlecono gminie na mocy ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o świadczeniach rodzinnych*.

Ww. zadanie w gminie Gaszowice realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach utworzony na mocy Uchwały nr XI/46/90 Gminnej Rady Narodowej w Gaszowicach z dnia 28.02.1990 r. w sprawie utworzenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

Zarządzeniem nr 24/2004 Wójta Gminy w Gaszowicach z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie: *upoważnienia Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach do wykonywania zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych, Wójt Gminy Gaszowice powierzył z dniem*

1 maja 2004 r. realizację świadczeń rodzinnych w zakresie zadań Wójta Gminy wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

W kontrolowanym okresie w Ośrodku funkcjonowały następujące akty wewnętrzne regulujące działania Ośrodka w zakresie realizacji zadań związanych z ustawą o świadczeniach rodzinnych:

Statut:

Wprowadzony uchwałą nr OG-BR.0007.33.190.2017 Rady Gminy Gaszowice z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie nadania Statutu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W § 4 ust. 2 Zakres działania Ośrodka Statutu wśród zadań Ośrodka wymieniono kontrolowane zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej: świadczenia rodzinne.

Regulamin Organizacyjny:

Wprowadzony Zarządzeniem nr 16/2019 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

Obowiązujący Regulamin Organizacyjny zawiera w § 3 ust. 2 pkt 2) uregulowania dotyczące kontrolowanego zadania.

Kierownikiem Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach jest Pani Marzena Mandrysz zatrudniona z dniem 1 grudnia 2018 r. na stanowisku Kierownika Ośrodka Zarządzeniem nr W.0050.202.2018 Wójta Gminy Gaszowice z dnia 30 listopada 2018 r. w sprawie zatrudnienia Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W kontrolowanym okresie do realizacji zadania z zakresu ustawy o świadczeniach rodzinnych wyznaczono 3 osoby: 2 pracowników merytorycznych oraz Kierownika Ośrodka.

W wydanie jednego rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o świadczenia rodzinnych zaangażowane były 2 osoby, tj. pracownik Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego oraz Kierownik Ośrodka, lub osoba upoważniona przez Wójta Gminy do wydawania decyzji administracyjnych.

Do realizacji ww. zadań nie zatrudniano osób na podstawie umów cywilno-prawnych.

Na podstawie dyspozycji zawartej w art. 20 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych Wójt gminy wydał upoważnienia w następującym zakresie:

- Pani Marzena Mandrysz – Kierownik OPS w Gaszowicach – Zarządzenie nr W.0050.205.2018 Wójta Gminy Gaszowice z dnia 3 grudnia 2018 r. w sprawie udzielenia upoważnienia dla Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach do: prowadzenia postępowania w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych, w tym wydawania decyzji administracyjnych [...],
- Pani Karina Siwiec – starszy inspektor OPS – Zarządzenie nr W.0050.28.2019 Wójta Gminy Gaszowice z dnia 26 lutego 2019 r. w sprawie udzielenia upoważnienia Inspektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach do: prowadzenia postępowania w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych, w tym wydawania decyzji administracyjnych [...], zmienione

Zarządzeniem nr W.0050.181.2023 Wójta Gminy Gaszowice z dnia 1 grudnia 2023 r. w sprawie udzielenia upoważnienia Pani Karinie Siwiec pracownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach do: : prowadzenia postępowania w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych, w tym wydawania decyzji administracyjnych [...],

• [REDAKTOWANE] podinspektor w Dziale Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego OPS – upoważnienie nr S.0052.24.2020 z 1.12.2020 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych z wyłączeniem wydawania w tych sprawach rozstrzygnięć, zmienione upoważnieniem nr S.0052.58.2023 z 8.09.2023 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych z wyłączeniem wydawania w tych sprawach rozstrzygnięć.

Umocowania prawne Kierownika oraz pracowników realizujących kontrolowane zadanie są prawidłowe, zgodne z wymogami i obowiązującymi przepisami prawa.

W okresie objętym kontrolą nie wpłynęła żadna skarga dotycząca funkcjonowania jednostki w zakresie realizacji zadania objętego kontrolą.

W okresie objętym kontrolą wpłynęło jedno odwołanie od decyzji administracyjnej Wójta Gminy Gaszowice do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Katowicach. Decyzją administracyjną nr SKO.PSS/41.5/3133/2023/22399 z 8.11.2023 r. organ II instancji podtrzymał decyzję organu I instancji.

Dwoje pracowników Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego wzięło udział w szkoleniach z kontrolowanego zakresu: *Procedury ustalania i zwrotu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych* z 7.12.2023 r., *Świadczenie wspierające a świadczenie pielęgnacyjne* z 8.08.2023 r., *Zmiany w przepisach covidowych, świadczeniach rodzinnych i pomocy społecznej. Czyli co ochrona konsumenta ma wspólnego z OPSem?* z 14.06.2023 r., *Świadczenia opiekuńcze i rodzinne – problemy ze stosowaniem ustawy, świadczenie rodzicielskie od dnia 1 lutego 2023 r.* z 21.02.2023r.

Do obsługi świadczeń rodzinnych Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach korzysta z programu firmy Sygnity SA z siedzibą w Warszawie przy ul. Postępu 17B na podstawie corocznie zawieranych umów licencyjnych. W kontrolowanym okresie obowiązywała umowa zawarta 2 stycznia 2023 r. na okres: od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 roku, która dotyczyła oprogramowania stanowiącego system dziedziny wykorzystywany do realizacji kontrolowanego zadania.

Osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań z danego obszaru kontroli w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości:

Nie dotyczy

B. Obszar kontroli:

Postępowanie administracyjne.

Ocena cząstkowa danego obszaru:

Działania podejmowane przez jednostkę w przedmiotowym zakresie pod względem kryterium legalności i rzetelności oceniam **negatywnie**.

W kontrolowanym okresie wystąpiły nieprawidłowości, które miały istotny wpływ na ocenę cząstkową, i które są wskazane w poniższym rozdziale przedmiotowego dokumentu.

W szczególności dotyczyły:

- nieprawidłowego ustalenia dochodu członków rodziny wnioskodawcy, w wyniku:
  - nieprawidłowo ustalonego składu rodziny wnioskodawcy, w 1 przypadku,
  - nieprawidłowo pomniejszonego dochodu wnioskodawcy i członka jego rodziny, w 1 przypadku,
  - przyjęcia wysokości dochodu osiągniętego za niewłaściwy miesiąc, w 1 przypadku,
- dokonania uzupełnienia wniosku o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego bez adnotacji osoby dokonującej uzupełnienia, w 1 przypadku,
- zobowiązania wnioskodawcy do doręczenia dokumentacji, która nie była organowi niezbędna w celu ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, w 1 przypadku,
- zaniechania uchylenia prawa do świadczenia rodzicielskiego, które wygasło z mocy prawa, w 1 przypadku,
- nieprawidłowo sporządzonych podstaw prawnych we wszystkich wydanych decyzjach administracyjnych objętych kontrolą,
- bezpodstawnej odmowy przyznania prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, w 1 przypadku,
- nieprawidłowo sporządzonego postanowienia w zakresie wyszczególnienia liczby dzieci wnioskodawcy spełniających kryterium wieku uprawniającego do zasiłku rodzinnego w najniższej wysokości, w 1 przypadku,
- bezpodstawnego przyznania prawa do świadczeń pielęgnacyjnych pomimo zmaterializowania się negatywnej przesłanki ustalonej w art. 17 ust. 1b ustawy materialnej, w 4 przypadkach,
- nieprawidłowego oznaczenia adresatów decyzji administracyjnych przyznających prawo do zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, w 4 przypadkach,
- sporządzenia rozstrzygnięcia bez umorzenia postępowania administracyjnego w części żądania rozstrzygniętego inną decyzją administracyjną, w 7 przypadkach,
- wypłacenia nienależnych stronom świadczeń po wygaśnięciu, z mocy prawa, prawa do tych świadczeń, w związku z wyjściem z obrotu prawnego decyzji administracyjnych, w 4 przypadkach.

Komórka wykonująca zadania z obszaru objętego kontrolą:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach

Ustalenia, stanowiące podstawę do oceny:

Zgodnie z informacją⁶ przekazaną przez Organ właściwy 23 stycznia 2024 roku w okresie od 1 lipca 2023 roku do 31 grudnia 2023 roku do Organu właściwego wpłynęło 91 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych:

- 50 wniosków o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego;
- 34 wnioski dotyczące świadczeń opiekuńczych, z tego 26 wniosków o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego, w tym 2 wnioski przekazane od innych organów właściwych wraz z decyzjami administracyjnymi do dalszej realizacji, oraz 8 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego;
- 3 wnioski o ustalenie prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka;
- 4 wnioski o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego.

W badanym okresie nie wpłynął żaden wniosek o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Do kontroli przyjęto 58,24%, tj. 53 ww. wnioski w badanym okresie, z tego:

1. 50 % wniosków o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego **(25 z 50 wniosków)**,
2. 50 % wniosków o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego **(13 z 26 wniosków)**,
3. 100 % wniosków o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego **(8 wniosków)**,
4. 100 % wniosków o ustalenie prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka **(3 wnioski)**,
5. 100 % wniosków o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego **(4 wnioski)**.

W wyniku analizy dokumentacji akt spraw o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego kontrolujący stwierdzili nieprawidłowość polegającą na przyznawaniu prawa do tego świadczenia bez podstawy prawnej, tj. z pominięciem negatywnej przesłanki ustalonej w przepisach art. 17 ust. 1b ustawy materialnej.

W związku z powyższym poszerzono próbę o 45 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, które wpłynęły do Organu właściwego w okresie od 1 stycznia 2021 roku do 30 czerwca 2023 roku.

W związku z powyższym do kontroli przyjęto 72,06%, tj. 98 spośród 136 postępowań administracyjnych w badanym okresie, z tego:

1. 50 % wniosków o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego **(25 z 50 wniosków)**,
2. 50 % wniosków o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego **(13 z 26 wniosków)**,
3. 100 % wniosków o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego **(8 wniosków)**,
4. 100 % wniosków o ustalenie prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka **(3 wnioski)**,

---

⁶ Odpowiedź na wniosek ws. analizy przedkontrolnej przekazana przez Organ właściwy.

5. 100 % wniosków o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego (**4 wnioski**).
6. 100 % wniosków o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego złożonych w okresie od 1 stycznia 2021 roku do 30 czerwca 2023 roku (**45 wniosków**).

Wnioski o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego złożone w okresie od 1 stycznia 2021 roku do 30 czerwca 2023 roku podlegały badaniu wyłącznie pod kątem stosowania przez Organ właściwy przesłanki negatywnej uregulowanej w art. 17 ust. 1b ustawy materialnej oraz nie podlegają miernikowaniu.

W ramach 53⁷ prowadzonych postępowań administracyjnych Organ właściwy, na podstawie 50⁸ wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych wydał 36 decyzji administracyjnych przyznających prawo do świadczeń rodzinnych, z tego:

- 14 decyzji administracyjnych przyznających prawo do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego,
  - 17 decyzji administracyjnych przyznających prawo do świadczeń opiekuńczych, z tego:
    - 12 decyzji administracyjnych przyznających prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, z tego:
      - 3 na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1) ustawy materialnej, tj. niepełnosprawnemu dziecku,
      - 7 na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2) ustawy materialnej, tj. osobie niepełnosprawnej w wieku powyższej 16. roku życia, która legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
      - 1 na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 3) ustawy materialnej, tj. osobie, która ukończyła 75 lat,
      - 1 na podstawie art. 16 ust. 3) ustawy materialnej, tj. osobie w wieku powyższej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a niepełnosprawność ta powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia.
    - 5 decyzji administracyjnych przyznających prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, z tego:
      - 1 na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1) ustawy materialnej, tj. matce lub ojcu,
      - 4 na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 4) ustawy materialnej, tj. innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności,
  - 1 decyzję administracyjną przyznającą prawo do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka,
  - 4 decyzje administracyjne przyznające prawo do świadczenia rodzicielskiego,
- oraz 10 decyzji administracyjnych odmawiających przyznania prawa do świadczeń rodzinnych, z tego:
- 5 decyzji administracyjnych odmawiających prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego,
  - 3 decyzje administracyjne odmawiające prawa do świadczenia pielęgnacyjnego,
  - 2 decyzje administracyjne odmawiające prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka.

⁷ Postępowania administracyjne prowadzone na podstawie próby ustalonej w pkt: 1-5.

⁸ Z pominięciem postępowań przekazanych Wojewodzie Śląskiemu.

Ponadto Organ właściwy wydał 1 decyzję administracyjną umarzającą postępowanie w sprawie ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, a także 1 decyzję administracyjną uchylającą prawo do zasiłku pielęgnacyjnego.

Organ właściwy otrzymał z innej gminy do realizacji 1 decyzję przyznającą zasiłek pielęgnacyjny. Przekazał 4 wnioski wg właściwości, z tego 1 wniosek z decyzją administracyjną przyznającą prawo do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego do realizacji przez właściwy miejscowo organ oraz 3 wnioski do rozpatrzenia wg właściwości rzeczowej Wojewodzie Śląskiemu.

W ramach 3 postępowań administracyjnych Organ właściwy przekazał wnioski do Wojewody Śląskiego, celem ustalenia czy w sprawach mają zastosowanie przepisy dot. koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, który przyznał dwóm wnioskodawcom prawo do zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych. Jedno postępowanie nie zostało ukończone na etapie prowadzenia czynności kontrolnych.

Objęte kontrolą postępowania w sprawie świadczeń rodzinnych wszczynane były na podstawie wniosków złożonych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gaszowicach, sporządzonych zgodnie z wymogami ustawy *o świadczeniach rodzinnych* oraz rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. *w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych*⁹ / rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2023 r. *w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych*¹⁰.

Wnioski te były rozpatrzone zgodnie z właściwością miejscową oraz złożone przez osoby do tego uprawnione, z wyłączeniem przypadków opisanych w dalszej części ustaleń pokontrolnych.

Postępowanie administracyjne dotyczące ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych rozpoczyna się w dniu doręczenia żądania do Organu właściwego w postaci wniosku o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka lub świadczenia rodzicielskiego.

Przy ustalaniu prawa do świadczeń rodzinnych Organ właściwy oparł się na dokumentach załączonych do wniosków przez wnioskodawców lub pozyskanych samodzielnie przez Ośrodek.

I. Nieprawidłowości dotyczące prowadzenia postępowań i ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych.

⁹ Dz. U. z 2017 r., poz. 1466 – zwane dalej rozporządzeniem do ustawy o świadczeniach rodzinnych.

¹⁰ Dz. U. z 2023 r., poz. 1340 – zwane dalej rozporządzeniem do ustawy o świadczeniach rodzinnych.

1. W postępowaniu administracyjnym nr OPS.520.30.2023 Organ właściwy nieprawidłowo ustalił dochód na osobę w rodzinie wnioskodawcy w wyniku przyjęcia nieprawidłowego składu rodziny.

Organ właściwy przyjmawszy czteroosobowy skład rodziny ustalił dochód na osobę na kwotę 557,53 zł miesięcznie, podczas gdy kontrolujący ustalili kwotę w wysokości 446,02 zł przyjmując pięcioosobowy skład rodziny. Tym samym Organ właściwy zawyżył miesięczny dochód na osobę w rodzinie o kwotę 111,51 zł.

We wniosku o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego w części I, punkt 4 wnioskodawca wskazał pięć osób wchodzących w skład jego rodziny, tj. siebie, swoją partnerkę, wspólne dziecko oraz dziecko własne i dziecko partnerki z poprzednich związków. Przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego organ przyjął czteroosobowy skład rodziny, nie uwzględniając syna partnerki wnioskodawcy z przedniego związku, czym naruszył przepisy art. 3 pkt 16) ustawy materialnej, zgodnie z którym: „*Ileć w ustawie jest mowa o: rodzinie - oznacza to odpowiednio następujących członków rodziny: małżonków, rodziców dzieci, opiekuna faktycznego dziecka oraz pozostające na utrzymaniu dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia, a także dziecko, które ukończyło 25. rok życia legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności [...]*”.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach – Pani Marzeny Mandrysz, działającej z upoważnienia Wójta Gminy Gaszowice – Pana Pawła Bugdol, cyt.: „*Zgodnie z art. 3 pkt. 16 u.ś.r. definicja rodziny to min. rodzice dzieci, dzieci pozostające na utrzymaniu do 25 roku życia. Pan (...) tworzy rodzinę z Panią (...), ponieważ mają co najmniej jedno wspólne dziecko tj. (...). Oprócz tego Pan (...) posiada również syna z poprzedniego związku (...), a Pani (...) posiada syna z poprzedniego związku (...). Wobec tego w składzie rodziny znajdują się rodzice wspólnego dziecka oraz wspólne dziecko oraz tylko dziecko wnioskodawcy z poprzedniego związku. W składzie rodziny nie powinno znaleźć się dziecko partnerki z poprzedniego związku, ponieważ nie jest to dziecko wnioskodawcy. (art. 3 pkt. 4 u.ś.r. dziecko oznacza: dziecko własne, małżonka, przysposobione oraz dziecko, w sprawie którego toczy się postępowanie o przysposobienie, lub dziecko znajdujące się pod opieką prawną.)*

Partnerka wnioskodawcy jest w składzie rodziny, ponieważ posiada wspólne dziecko z wnioskodawcą. Jeżeli jest w składzie rodziny liczą się również jej dochody. Dochód nieopodatkowany jest dochodem partnerki, który ona otrzymuje zgodnie z załącznikiem”.

Syn partnerki wykazany przez wnioskodawcę we wniosku winien zostać zaliczony do składu rodziny, z uwagi na fakt, iż jest to jedno z dzieci, w wieku do ukończenia 25. roku życia, pozostających na utrzymaniu rodziców będące jednym z trojga dzieci w rodzinie, którą tworzą rodzice wraz ze wszystkimi swoimi dziećmi: wspólnym dzieckiem obojga rodziców oraz dzieckiem z poprzedniego związku wnioskodawcy i dzieckiem z poprzedniego związku partnerki, na które ma zasądzone alimenty. Powyższe czyni zadość ustawowej definicji rodziny.

Powyższa nieprawidłowość nie miała wpływu na prawo do świadczeń.

Przyczyna: nieprawidłowe stosowanie normy prawnej.

Skutek: ryzyko wydania niewłaściwego rozstrzygnięcia.

2. W postępowaniu administracyjnym nr OPS.520.28.2023 Organ właściwy nieprawidłowo przeprowadził postępowanie administracyjne w celu ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego w związku z ustaleniem nieprawidłowej wysokości dochodu członków rodziny wnioskodawcy.

Kontrolujący ustalili wysokość dochodu członków rodziny wnioskodawcy na kwotę 1.338,12 zł miesięcznie, podczas gdy Organ właściwy ustalił ten dochód na kwotę 1.054,80 zł, zaniżając go o kwotę 283,32 zł miesięcznie.

Z dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy wynika, że na dochód rodziny wnioskodawcy składał się dochód z prowadzonej działalności nierejestrowanej wnioskodawcy w wysokości 12.000,00 zł oraz kwota zwrotu z tytułu niewykorzystanej ulgi na dzieci w wysokości 4.057,45 zł. Łączny dochód rodziny wyniósł 16.057,45 zł, co w przeliczeniu na osobę dało kwotę 334,53 zł miesięcznie, a nie jak wskazał organ kwotę 263,70 zł.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach – Pani Marzeny Mandrysz, działającej z upoważnienia Wójta Gminy Gaszowice – Pana Pawła Bugdol, cyt.: „*Dochody obojga małżonków zostały zsumowane a następnie od wspólnego dochodu zostały odjęte składki społeczne i zdrowotne obojga małżonków. Dochód ten został podzielony przez 12 m-cy. $12000,00 + 2550,30 = 14550,30 - 2550,30 - 3399,82 = 8600,18 : 12 = 716,68$ zł. Doliczona została również ulga, która została również podzielona przez 12 m-cy, tj. $4057,45 : 12 = 338,12$. Miesięczny dochód rodziny wynosi 1054,80zł, co daje na osobę w rodzinie kwotę 263,70zł. Wnioskodawca prowadzi działalność nierejestrowaną od 2018 r., natomiast małżonek prowadzi działalność od 08.07.2013.*”

Zgodnie z art. 3 pkt 2) ustawy o świadczeniach rodzinnych: „*Ilekroć w ustawie jest mowa o: dochodzie rodziny - oznacza to sumę dochodów członków rodziny*”, natomiast powołując się na art. 3 pkt 1) ww. ustawy, jeśli mowa o „*dochodzie - oznacza to (...) przychody podlegające opodatkowaniu na zasadach określonych w art. 27, art. 30b, art. 30c, art. 30e i art. 30f ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2647, 2687 i 2745 oraz z 2023 r. poz. 28), pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenia społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne*”.

Biorąc pod uwagę powołane przepisy ustawy materialnej, aby dochód członka rodziny został wyliczony prawidłowo, powinien on zostać w pierwszej kolejności wyliczony zgodnie z art. 3 pkt 1) (jako dochód netto dla każdego członka rodziny), natomiast w następnym kroku powinien on zostać zsumowany i odpowiednio podzielony przez liczbę miesięcy w roku oraz przez liczbę osób występujących w składzie rodziny.

Do powyższego dochodu członków rodziny wnioskodawcy nie zalicza się dochodu członka rodziny, którego wysokość po pomniejszeniu o składniki wyszczególnione w przepisach materialnych wynosi 0,00 zł.

Powyższa nieprawidłowość nie miała wpływu na prawo do świadczeń.

Przyczyna: błąd organu prowadzącego postępowanie administracyjne.

Skutek: ryzyko wydania niewłaściwego rozstrzygnięcia.

3. W postępowaniu administracyjnym nr OPS.522.23.2023 Organ właściwy przyjął na potrzeby ustalenia kryterium dochodowego członków rodziny wysokość dochodu osiągniętego za niewłaściwy miesiąc, tj. za lipiec 2023 roku zamiast za marzec 2023 roku.

Ze zgromadzonej przez organ dokumentacji wynika, że członek rodziny wnioskodawcy podjął zatrudnienie u tego samego pracodawcy w okresie od lutego 2023 roku do 30 kwietnia 2023 roku oraz od 1 czerwca 2023 roku do nadal. W związku z powyższym zastosowanie miały przepisy art. 5 ust. 4c ustawy materialnej dotyczące niestosowania przepisów o utracie i uzyskaniu dochodu, o których mowa w przepisach art. 5 ust. 4-4b. Tym samym przyjęte zaświadczenie o wysokości osiągniętego dochodu za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiło uzyskanie dochodu za lipiec 2023 roku było nieprawidłowe, albowiem pierwszym miesiącem po uzyskaniu dochodu był marzec 2023 roku i dochód za ten miesiąc organ winien przyjąć w celu ustalenia wysokości dochodu członków rodziny wnioskodawcy.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach – Pani Marzeny Mandrysz, działającej z upoważnienia Wójta Gminy Gaszowice – Pana Pawła Bugdol, cyt. „[...] W postępowaniu Nr OPS.522.23.2023 zastosowano art. 5 ust. 4c u.ś.r., jednak omyłkowo podczas wydruku kalkulacji dochodu nie uwzględniono kwoty dochodu. W systemie zaznaczono, iż są to dochody utracone, jednakże system błędnie przeliczył dochód rodziny. W związku z powyższym nastąpiło błędne wydrukowanie kalkulacji dochodów.

Analizując sytuację dochodową rodziny pomimo błędnego wydruku kalkulacji dochodów, rodzina mieści się w kryterium dochodowym u.ś.r.”.

Powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, albowiem w dokumentacji akt sprawy nie ma ani zaświadczenia o wysokości dochodu osiągniętego za marzec 2023 roku, ani wezwania wnioskodawcy do przedłożenia stosownego oświadczenia lub zaświadczenia.

Przyczyna: niezastosowanie normy prawnej.

Skutek: ryzyko wydania niewłaściwego rozstrzygnięcia.

4. We wniosku o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego nr OPS.520.52.2023 z 6.10.2023 roku dokonano uzupełnienia brakujących informacji we wniosku bez opatrzenia podpisem osoby tego dokonującej.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach – Pani Marzeny Mandrysz, działającej z upoważnienia Wójta Gminy Gaszowice – Pana Pawła Bugdol, cyt.: „W dniu 17.10.2023 [...] dostarczyła dokumenty, o których została poinformowana w rozmowie telefonicznej. Złożyła również oświadczenie i dokonała odręcznego uzupełnienia wniosku, który został złożony elektronicznie w zakresie rodzaju szkoły, roku szkolnego oraz zaznaczyła dodatkowo dodatki na rozpoczęcie roku szkolnego.”.

Przyczyna: brak należytego nadzoru nad przyjmowaną dokumentacją stanowiącą wniosek o ustalenie prawa do świadczeń oraz dokonywaniem ich uzupełnień.

5. W postępowaniu administracyjnym nr OPS.520.54.2023 wszczętym 17.10.2023 roku z wniosku o ustalenie praw do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego organ przyjmując

wniosek zobowiązał wnioskodawcę do uzupełnienia go o brakującą dokumentację, m.in. o świadectwa pracy, umowę o pracę oraz PIT-11 za rok 2022.

Uznać należy za nieprawidłowe żądanie od strony doręczenia dokumentacji, która była organowi zbędna do ustalenia utraty dochodu, tj. świadectw pracy, umowy o pracę oraz PIT-11 albowiem na poświadczenie powyższych organ pozyskał dane z zasobów systemu dziedzicznego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W związku z powyższym organ naruszył przepisy art. 220 § 1 i 2 *Kpa*, który stanowi, że: „*Organ administracji publicznej nie może żądać zaświadczenia ani oświadczenia na potwierdzenie faktów lub stanu prawnego, jeżeli: 1) znane są one organowi z urzędu; 2) możliwe są do ustalenia przez organ na podstawie: a) posiadanych przez niego ewidencji, rejestrów lub innych danych, b) rejestrów publicznych posiadanych przez inne podmioty publiczne, do których organ ma dostęp w drodze elektronicznej na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, c) wymiany informacji z innym podmiotem publicznym na zasadach określonych w przepisach o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, d) przedstawionych przez zainteresowanego do wglądu dokumentów urzędowych (dowodu osobistego, dowodów rejestracyjnych i innych).*”

Organ administracji publicznej żądający od strony lub innego uczestnika postępowania zaświadczenia albo oświadczenia na potwierdzenie faktów lub stanu prawnego jest obowiązany wskazać przepis prawa wymagający urzędowego potwierdzenia tych faktów lub stanu prawnego w drodze zaświadczenia albo oświadczenia.”.

Przyczyna: niezastosowanie normy prawnej.

Skutek: naruszenie interesów strony postępowania administracyjnego i ryzyko pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia.

6. W postępowaniu administracyjnym nr OPS.524.6.2023 Organ właściwy postąpił nieprawidłowo zaniechawszy uchylenia prawa do świadczenia rodzicielskiego.

W dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy znajduje się notatka służbowa sporządzona dnia 12.12.2023 r. przez Inspektora OPS w Gaszowicach – p. Karinę Siwiec, z której wynika, że po konsultacji z Radcą Prawnym ustalono, że: „[...] *nie zmienia się decyzji, kiedy dotyczy ona tej samej osoby a zmianie uległy jej dane osobowe [...].*”

Na tej podstawie Organ właściwy nie podjął działań mających na celu prawidłowe rozpatrzenie sprawy, mimo iż w momencie przysposobienia całkowitego dziecka przez Stronę, mamy do czynienia nie z tą samą osobą, u której uległy zmianie dane osobowe, lecz z nową osobą, której wydano nowy akt urodzenia, w tym nowy numer PESEL, imię i nazwisko.

Organ właściwy decyzją nr OPS.524.6.2023 z 02.08.2023 r. przyznał stronie, będącej opiekunem faktycznym dziecka, prawo do świadczenia rodzicielskiego na okres 52 tygodni. W okresie realizacji decyzji nastąpiła zmiana sytuacji rodzinnej wnioskodawcy w ten sposób, że opiekun faktyczny dziecka przysposobił je w listopadzie 2023 roku. W związku z przysposobieniem całkowitym zmienia się sytuacja związana z więzami prawnymi pomiędzy opiekunem faktycznym a dzieckiem, na które pobierał on świadczenie rodzicielskie. Po pierwsze,

opiekun faktyczny przestaje być opiekunem faktycznym stając się rodzicem dziecka, zaś dziecko przysposobione przestaje być dzieckiem objętym opieką przez opiekuna faktycznego, a staje się dzieckiem rodzica. Tym samym odpadają obie przesłanki, na podstawie których Organ właściwy wydał ww. decyzję administracyjną.

W momencie, w którym ww. przesłanki przestały być spełniane, organ winien był wszcząć z urzędu postępowanie administracyjne w celu uchylecia prawa do świadczenia rodzicielskiego i ewentualnego ustalenie nienależnie pobranych świadczeń, a także pouczyć o możliwości złożenia wniosku o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego na dziecko przysposobione.

W momencie przysposobienia dziecka przez dotychczasowego opiekuna faktycznego, rodzic adopcyjny staje się nowym podmiotem uprawnionym do świadczeń, ponadto dziecko, którego dotychczasowe dane zostały zatarte/zmienione, staje się nowym dzieckiem. W związku z powyższym dziecko, na które opiekun faktyczny pobierał świadczenie rodzicielskie w chwili pełnej zmiany danych osobowych, włącznie z nr PESEL oraz uzyskaniem nowego aktu urodzenia staje się „nowym” dzieckiem, natomiast dziecko widniejące we wniosku z poprzednimi danymi osobowymi w świetle prawa przestaje istnieć. Powoduje to, iż świadczenie rodzicielskie przyznane na dziecko sprzed okresu przysposobienia w chwili uprawomocnienia się postanowienia sądu o pełnym przysposobieniu dziecka powinno zostać uchylone. Odpowiednio do zaistniałej sytuacji, zgodnie z art. 17c ust. 1 pkt. 4 ustawy *o świadczeniach rodzinnych*: „*świadczenie rodzicielskie przysługuje osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 14. roku życia*”. Tym samym rodzic (adopcyjny) posiada uprawnienia do świadczenia rodzicielskiego na cały przysługujący stronie okres, natomiast uprzednio przyznane prawo do świadczenia rodzicielskiego opiekunowi faktycznemu winno zostać uchylone z uwagi na brak dziecka, na które świadczenie to zostało ustalone, a zatem odpadnięcie przesłanki podmiotowej i przedmiotowej.

Przyczyna: nieprawidłowe stosowanie norm prawnych.

Skutek: wypłata nienależnych stronie świadczeń rodzicielskich.

Przed wydaniem decyzji odmawiających prawa do świadczeń rodzinnych oraz przyznającej prawo do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego w pomniejszonej wysokości Organ właściwy na podstawie art. 10 i 79a *Kpa* zawiadamiał strony postępowań o możliwości wypowiedzenia się co do zebranego materiału dowodowego oraz zgłoszenia żądań.

Decyzje poddane kontroli zostały wydane przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach lub Inspektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach – p. Karinę Siwiec działających z upoważnienia Wójta Gminy Gaszowice.

Ww. decyzje wskazywały jako Organ właściwy Wójta Gminy Gaszowice, a także zawierały elementy składowe decyzji administracyjnej wymienione w art. 107 § 1 *Kpa*.

W ramach skontrolowanych postępowań administracyjnych nie została wydana żadna decyzja o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń.

Wysokość przyznanych świadczeń rodzinnych była prawidłowa, zgodna z wysokością określoną w ustawie o świadczeniach rodzinnych, z wyłączeniem przypadków opisanych w dalszej części ustaleń pokontrolnych.

Decyzje administracyjne przyznające prawo do świadczeń rodzinnych zawierały prawidłowo ustalone okresy, na które przysługiwały, zgodne z przepisami określonymi w ustawie o świadczeniach rodzinnych, z wyłączeniem przypadków opisanych w dalszej części ustaleń pokontrolnych.

W ramach dokonanej weryfikacji 53¹¹ postępowań administracyjnych pod względem ich prawidłowego prowadzenia i wydanych w ich ramach decyzji administracyjnych pod względem spełniania wymogów ustawy materialnej oraz poszczególnych elementów decyzji administracyjnych (art. 107 *Kpa*) stwierdzono następujące nieprawidłowości:

II. Nieprawidłowości dotyczące ustalania prawa oraz sporządzania decyzji administracyjnych dotyczących świadczeń rodzinnych.

1. Nieprawidłowości dotyczące sporządzania decyzji administracyjnych ws. ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych w zakresie podstaw prawnych:

a) We wszystkich decyzjach administracyjnych przyznających, odmawiających, zmieniających prawo do świadczeń rodzinnych, w decyzji uchylającej prawo do zasiłku pielęgnacyjnego oraz w decyzji administracyjnej umarzającej postępowanie administracyjne, Organ właściwy nieprawidłowo sporządził podstawy prawne w zakresie powoływania przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*:

- We wszystkich ww. decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał przepisy „art. 104 *Kpa*”, stosując skrót w miejsce pełnej nazwy ww. ustawy z pominięciem przywołania publikatora: *t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 ze zm.*,
- We wszystkich ww. decyzjach administracyjnych Organ właściwy pominął art. 107 ww. ustawy.

b) We wszystkich decyzjach administracyjnych przyznających lub odmawiających prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, a także w decyzji administracyjnej umarzającej postępowanie administracyjne ws. ustalenia prawa do ww. zasiłku, Organ właściwy nieprawidłowo sporządził podstawy prawne w zakresie powoływania przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o świadczeniach rodzinnych*:

- w 16 decyzjach administracyjnych Organ właściwy pominął powołanie art. 5 ww. ustawy,
- w 5 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 5 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 1 decyzji administracyjnej Organ właściwy pominął art. 6 ww. ustawy,

---

¹¹ W ograniczonym zakresie: OPS.520.18.2023, OPS.520.40.2023, OPS.520.42.2023, OPS.520.62.2023, OPS.5210.26.2023.

- w 4 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 6 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 16 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 6 ust. 1 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: punktów oraz pozostałych mających zastosowanie ustępów i punktów,
- w 1 decyzji administracyjnej Organ właściwy powołał art. 10 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 16 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 14 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów,
- w 11 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 15 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 1 decyzji administracyjnej Organ właściwy nie powołał art. 32 ust. 1d ww. ustawy,
- w 1 decyzji administracyjnej odmawiającej prawa do ww. zasiłku Organ właściwy powołał art. 32 ust. 1d ww. ustawy, który nie ma zastosowania w tej sprawie,

c) We wszystkich decyzjach administracyjnych przyznających lub odmawiających prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, Organ właściwy nieprawidłowo sporządził podstawy prawne w zakresie powoływania przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o świadczeniach rodzinnych*:

- we wszystkich decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 15b ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów, punktów i liter,
- w 1 decyzji administracyjnej Organ właściwy nie powołał art. 24 ww. ustawy.

d) We wszystkich decyzjach administracyjnych przyznających i decyzji administracyjnej uchylającej prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, Organ właściwy nieprawidłowo sporządził podstawy prawne w zakresie powoływania przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o świadczeniach rodzinnych*:

- w 13 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 16 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 7 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 24 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 1 decyzji administracyjnej Organ właściwy pominął powołanie art. 24 ww. ustawy,
- w 7 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 32 ust. 1a-1d ww. ustawy, którego ustępy 1a-1c nie mają zastosowania w tych sprawach,
- w 2 decyzjach administracyjnych Organ właściwy przywołał nieaktualny publikator ww. ustawy: *t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390*, w miejsce aktualnego: *t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.*

e) We wszystkich decyzjach administracyjnych przyznających, odmawiających i zmieniających prawo do świadczenia pielęgnacyjnego Organ właściwy nieprawidłowo sporządził podstawy

prawne w zakresie powoływania przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych:

- w 10 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 17 ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 5 decyzjach administracyjnych Organ właściwy nie powołał art. 24 ww. ustawy,
- w 2 decyzjach administracyjnych Organ właściwy nie powołał art. 32 ust. 1d ww. ustawy,
- w 2 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 32 ust. 1-1d ww. ustawy, którego ustępy 1-1c nie mają zastosowania w tych sprawach,

f) We wszystkich decyzjach administracyjnych przyznających prawo do świadczenia rodzicielskiego Organ właściwy nieprawidłowo sporządził podstawy prawne w zakresie powoływania przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych:

- w 4 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał art. 17c ww. ustawy nie wskazując mających zastosowanie dalszych jednostek redakcyjnych: ustępów i punktów,
- w 2 decyzjach administracyjnych Organ właściwy przywołał nieaktualny publikator ww. ustawy: *t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390*, w miejsce aktualnego: *t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.*,

g) W 6 decyzjach administracyjnych przyznających i zmieniających prawo do świadczenia pielęgnacyjnego Organ właściwy nieprawidłowo powołał Obwieszczenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego:

- w 3 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał nieaktualne Obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 4 listopada 2020 r. (M. P. poz. 1031) pomijając jego nazwę, tj.: w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2021, w miejsce aktualnego Obwieszczenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 1 listopada 2022 r. w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2023 (M. P. poz. 1070),
- w 1 decyzji administracyjnej Organ właściwy powołał Obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 13 listopada 2023 r. (M. P. poz. 1224) pomijając jego nazwę, tj.: w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2024,
- w 2 decyzjach administracyjnych Organ właściwy powołał Obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2023 r. (M. P. poz. 1224) pomijając jego nazwę, tj.: w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2024, podając nieprawidłową datę: z dnia 15 listopada 2023 roku, zamiast prawidłowej daty: z dnia 13 listopada 2023 roku.

Przyczyna: brak należytego nadzoru nad sporządzaniem decyzji administracyjnych.

Skutek: wprowadzenie adresatów decyzji w błąd.

2. W podstawie prawnej decyzji administracyjnej umarzającej postępowanie administracyjne na wniosek strony nr OPS.520.60.2023.UP z 4.12.2023 roku, Organ właściwy przyjął błędną podstawę prawną wskazując na działanie z urzędu na podstawie przepisów art. 105 § 1 *Kpa*, który stanowi, że: „Gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania

odpowiednio w całości albo w części”, podczas gdy w związku z wnioskiem złożonym przez stronę 4.12.2023 roku w sprawie wycofania wniosku o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego winien był zastosować i powołać przepisy z art. 105 § 2 Kpa, który stanowi, że: „Organ administracji publicznej może umorzyć postępowanie, jeżeli wystąpi o to strona, na której żądanie postępowanie zostało wszczęte, a nie sprzeciwiają się temu inne strony oraz gdy nie jest to sprzeczne z interesem społecznym.”.

Przyczyna: nieprawidłowe zastosowanie normy prawnej.

Skutek: wprowadzenie adresata decyzji w błąd.

2. Nieprawidłowości dotyczące rozstrzygnięć, uzasadnień faktycznych i prawnych wydanych decyzji administracyjnych:

1. Decyzją administracyjną nr OPS.522.23.2023.DO z dnia 02.01.2024 roku Organ właściwy bezpodstawnie odmówił stronie prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka.

Organ właściwy odmówił stronie, będącej osobą przysposabiającą prawa do ww. świadczenia uzasadniając to uprzednim pobraniem zapomogi w październiku 2019 roku przez ówczesną osobę uprawnioną.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach – Pani Marzeny Mandrysz, działającej z upoważnienia Wójta Gminy Gaszowice – Pana Pawła Bugdol, cyt.: „Z akt sprawy wynika, iż zgodnie z pismem Nr SSR.4021.2019 z dnia 04.08.2023 na dziecko: [...], PESEL: [...] została już pobrana jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka w wysokości 1000,00zł. Skoro w związku z faktem urodzenia się dziecka, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka została już wypłacona wcześniejszemu opiekunowi dziecka to został spełniony warunek jednorazowości i brak jest podstaw do ponownego przyznania na to samo dziecko jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka. Organ nie rozpatrzył żądań wnioskodawczyni, ponieważ w poprzednich latach otrzymaliśmy decyzje z SKO utrzymujące w mocy podobne decyzje naszego organu. [...]. Ponadto strona została poinformowana o możliwości odwołania się od decyzji. Odwołania jednak nie wniosła”.

Z analizy przytoczonych decyzji administracyjnych Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Katowicach wynika, że powyższe stany faktyczne i prawne nie są analogiczne, albowiem nie zaszła w ich przypadku sytuacja przysposobienia całkowitego dziecka.

W momencie przysposobienia dziecka przez dotychczasowego opiekuna faktycznego, rodzic adopcyjny staje się nowym podmiotem uprawnionym do świadczeń, natomiast dziecko, którego dotychczasowe dane zostały zatarte/zmienione, staje się nowym dzieckiem.

Zgodnie z art. 15b ust. 2 ustawy materialnej: „Jednorazowa zapomoga przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1922,00 zł [...]. Równocześnie przepisy ust. 3 stanowią, że: „Wniosek o wypłatę jednorazowej zapomogi składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego - w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia. [...]”.

Przepisy ustawy materialnej w ww. artykule wskazują podmioty uprawnione do ww. świadczeń: matkę lub ojca dziecka obok opiekuna prawnego i opiekuna faktycznego dziecka. Jednocześnie ustawa nie definiuje pojęcia matki lub ojca dziecka. Natomiast wskazuje procedurę przysposobienia dziecka, którego wprost określa dzieckiem przysposobionym. Zasadnym jest zatem, w celu zdefiniowania pojęcia matki i ojca dziecka, skorzystać z pomocy przepisów ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. *Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy*¹², którego art. 121 § 1 stanowią, że: „Przez przysposobienie powstaje między przysposabiającym a przysposobionym taki stosunek, jak między rodzicami a dziećmi.”.

Ponadto zgodnie z przepisami § 5 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 stycznia 2012 r. w sprawie nadania lub zmiany numeru PESEL¹³: „Sporządzenie nowego aktu urodzenia w wyniku przysposobienia albo obalenia domniemania ojcostwa męża matki skutkuje nadaniem nowego numeru PESEL i usunięciem z rejestru PESEL oraz z rejestrów mieszkańców prowadzonych przez organy gmin właściwe ze względu na aktualne lub poprzednie miejsca zameldowania na pobyt stały lub czasowy danych przysposobionego albo osoby, której dotyczy obalenie domniemania ojcostwa męża matki, zamieszczonych w tych rejestrach przed przysposobieniem albo przed obaleniem domniemania ojcostwa męża matki.”.

W związku z powyższym należy uznać, że przysposabiający jako rodzic adopcyjny jest rodzicem w rozumieniu przepisów ustawy materialnej, natomiast dziecko w wyniku przysposobienia, a tym samym zmiany aktu urodzenia oraz nadaniu nowego numeru PESEL, staje się „nowym” dzieckiem, co powoduje, że rodzic (adopcyjny) winien być uprawniony do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka.

W aktach sprawy zgromadzonych przez Organ właściwy znajdują się dokumenty potwierdzające zmianę pełnych danych osobowych dziecka, w tym również nr PESEL, tj. orzeczenie Sądu Rejonowego w Opolu w zakresie sporządzenia nowego aktu urodzenia dziecka, zmieniony akt urodzenia dziecka oraz powiadomienie o nadaniu, nowego, numeru PESEL wydane przez Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Opolu.

Przyczyna: nieprawidłowe stosowanie normy prawnej.

Skutek: pozbawienie strony należnego świadczenia.

2. W decyzji administracyjnej nr OPS.520.46.2023 z 7.11.2023 r. przyznającej prawo do zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych w pomniejszonej wysokości, na podstawie przepisów art. 5 ust. 3-3b ustawy materialnej, Organ właściwy nieprawidłowo sporządził pkt 1 rozstrzygnięcia przyznając zasiłek rodzinny na dzieci do 5 roku życia siedmiorgu dzieciom wnioskodawcy, podczas gdy uprawnionym do zasiłku rodzinnego w wysokości ustalonej w art. 6 ust. 2 pkt 1) ww. ustawy było tylko jedno dziecko. Pozostałe sześcioro dzieci kwalifikowało się do zasiłku w wysokości określonej w art. 6 ust. 2 pkt 2) ww. ustawy. Jednocześnie organ ustalając łączną kwotę zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych przyjął prawidłowe kwoty należnych wnioskodawcy świadczeń.

¹² t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2809 ze zm.

¹³ t.j. Dz. U. z 2015 r., 1984 ze zm.

Równocześnie wskazać należy, że w uzasadnieniu faktycznym przedmiotowej decyzji brak jest wyszczególnienia kwot należnych stronie zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych, które składają się na łączną sumę przyznanych zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych, którą organ pomniejszył zgodnie z przepisami art. 5 ust. 3-3b, a także wskazania tytułów, z których zostały one przyznane.

Precyzyjne wyszczególnienie wszystkich ww. należnych stronie świadczeń ze wskazaniem kwot i tytułów, umożliwiłoby organowi samodzielne zrewidowanie ustaleń poczynionych w punkcie I rozstrzygnięcia lub dałoby adresatowi decyzji możliwości stwierdzenia powyższej niezgodności.

Przyczyna: brak należytej staranności przy sporządzaniu decyzji administracyjnej.

Skutek: wprowadzenie w błąd adresata decyzji.

3. W wyniku przeprowadzonej kontroli postępowań administracyjnych wszczętych w celu ustalenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego stwierdzono, że Organ właściwy⁴⁴ decyzjami administracyjnymi przyznał prawo do ww. świadczenia pomimo, iż zmaterializowała się negatywna przesłanka wynikająca z art. 17 ust. 1b ustawy materialnej.

W związku ze stwierdzeniem powyższej nieprawidłowości, kontrolujący poszerzyli kontrolę dotyczącą przyznawania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego o wnioski, które wpłynęły do Organu właściwego w okresie od 1 stycznia 2021 roku do 30 czerwca 2023 roku.

W wyniku zbadania postępowań w sprawie ustalenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie wniosków, które wpłynęły do Organu właściwego w ww. okresie, kontrolujący stwierdzili powyższą nieprawidłowość w 1 postępowaniu administracyjnym nr OPS.5211.10.2023, w ramach którego Organ właściwy wydał decyzję nr OPS.5211.10.2023 z 5.09.2023 roku.

Strony powyższych postępowań złożyły wnioski o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego na dorosłą osobę niepełnosprawną legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności ustalonym po 18 roku życia lub po 25 roku życia, w przypadku kontynuowania nauki w szkole lub w szkole wyższej. Powyższe oznacza, że osoba wymagająca opieki uzyskała znaczny stopień niepełnosprawności po ukończeniu wieku określonego w art. 17 ust. 1b ustawy materialnej.

W swoich rozstrzygnięciach Organ właściwy powołał się m.in. na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r., sygn. akt K 38/13, w którym orzeczono, że przywołany przepis art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych w zakresie w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności, uznany został za niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W dalszej części uzasadnienia organ wyjaśnił, że o ile Trybunał Konstytucyjny określając skutki wejścia w życie wydanego wyroku orzekł, że nie uchyla kwestionowanych przepisów i nie kreuje prawa do żądania świadczenia dla opiekunów dorosłych

---

⁴⁴ Postępowanie nr: OPS.5211.11.2023 z 28.08.2023 r., OPS.5211.13.2023 z 7.09.2023 r., OPS.5211.14.2023 z 2.10.2023 r., OPS.5211.17.2023 z 29.11.2023 r.

osób niepełnosprawnych, jeżeli niepełnosprawność podopiecznych nie powstała w okresie dzieciństwa, o tyle ukształtowana linia orzecznicza sądów administracyjnych wskazuje na konieczność pominięcia tego kryterium oceny rozpoznawanych spraw.

Równocześnie organ I instancji powołał się na art. 190 ust. 1 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* zgodnie, z którym orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego wskazano, że Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku orzekł o częściowej niekonstytucyjności wprowadzenia do ustawy o świadczeniach rodzinnych kryterium wieku powstania niepełnosprawności, jako przesłanki uzależniającej uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego, a ponadto potwierdził, że wyrok nie oznacza także usunięcia tego kryterium z ustawy oraz nie kreuje również nowego prawa do żądania świadczenia przez opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych, jeżeli niepełnosprawność ich podopiecznych powstała już po okresie dzieciństwa.

Tym samym uznać należy, że pierwszeństwo w stosowaniu mają przepisy art. 7 w związku z art. 87 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, które stanowią, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, natomiast źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.

Powyższe zostało również sformułowane w zasadzie praworządności zawartej w art. 6 *Kodeksu postępowania administracyjnego*, zgodnie z którą organy administracji publicznej działają na podstawie przepisów prawa.

Przyczyna: błędne zastosowanie normy prawnej.

Skutek: funkcjonowanie w obrocie prawnym decyzji obarczonej wadą kwalifikowaną, niewłaściwe wykorzystanie środków pochodzących z budżetu państwa.

4. W 3 decyzjach administracyjnych przyznających prawo do zasiłku pielęgnacyjnego Organ właściwy nieprawidłowo oznaczył adresatów decyzji administracyjnych wskazując przedstawicieli małoletnich w miejsce dziecka będącego osobą uprawnioną do zasiłku pielęgnacyjnego.

Zgodnie z art. 16 ust. 2 pkt 1) i 2) ustawy materialnej zasiłek pielęgnacyjny przysługuje odpowiednio niepełnosprawnemu dziecku lub osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W 2¹⁵ decyzjach administracyjnych przyznających prawo do zasiłku pielęgnacyjnego Organ właściwy wskazał przedstawicieli ustawowych w miejsce dziecka będącego osobą uprawnioną do zasiłku pielęgnacyjnego, natomiast w decyzji administracyjnej nr OPS.5210.36.2023 z dnia 02.10.2023 r. wskazał opiekuna prawnego.

W związku z powyższym stroną postępowania oraz adresatem decyzji jest osoba uprawniona, nawet jeśli reprezentowana jest przez przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego. Organ prowadzący postępowanie jest zobowiązany do wskazania prawidłowego adresata. Pojęcie strony

---

¹⁵ Decyzje nr: OPS.5210.28.2023 z dnia 02.08.2023 r., OPS.5210.32.2023 z dnia 16.08.2023 r.

postępowania definiuje art. 28 *Kpa* wskazując, że: „stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek.”.

Wobec powyższego to interes prawny lub obowiązek określa czy dana osoba jest stroną postępowania administracyjnego. Zatem w powyższych postępowaniach stroną jest dziecko będące osobą uprawnioną do zasiłku pielęgnacyjnego działające przez przedstawiciela ustawowego lub osoba uprawniona do zasiłku pielęgnacyjnego działająca przez opiekuna prawnego. Stąd też, w przypadku dziecka decyzja rozstrzygająca o świadczeniu kierowana jest do osoby uprawnionej, reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego (np. rodzica). Natomiast w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej decyzja rozstrzygająca o świadczeniu kierowana jest do osoby uprawnionej, reprezentowanej przez opiekuna prawnego.

Przyczyna: błędne zastosowanie normy prawnej.

Skutek: Wprowadzenie w błąd osoby uprawnionej do świadczenia, tj. adresata decyzji.

5. W decyzji administracyjnej odmawiającej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nr OPS.5211.16.2023.DO z 15.01.2024 r. Organ właściwy nieprawidłowo oznaczył adresata decyzji administracyjnej wskazując pełnomocnika prawnego strony w miejsce osoby uprawnionej, tj.: „*Adwokat Mariusz Żurawski Pełnomocnik [osoba uprawniona]*”, zamiast wskazania osoby uprawnionej reprezentowanej przez pełnomocnika (adwokata).

W niniejszym postępowaniu wnioskodawcą była córka osoby wymagającej opieki działająca przez pełnomocnika prawnego (adwokata), który w jej imieniu zgodnie z art. 32 *Kpa* doręczył organowi wniosek o ustalenie prawa, a także był wskazany do doręczenia decyzji zgodnie z art. 40 § 2 *Kpa*.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 4) ustawy materialnej świadczenie pielęgnacyjne przysługuje innej osobie, na której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności. Tym samym taką osobą nie może być osoba niespokrewniona.

Przyczyna: błędne zastosowanie normy prawnej.

Skutek: wprowadzenie w błąd osoby uprawnionej do świadczenia, tj. adresata decyzji.

6. W 6¹⁶ decyzjach administracyjnych Organ właściwy nieprawidłowo sporządził rozstrzygnięcie decyzji w ten sposób, że nie dokonał umorzenia postępowania w części, w której stało się ono bezprzedmiotowe, albowiem zostało już uregulowane w decyzjach administracyjnych poprzedzających ww. decyzje administracyjne.

W postępowaniach, w których strony posiadały uprzednio przyznane decyzjami administracyjnymi prawo do świadczeń, Organ właściwy pomijał milczeniem kwestię nakładających się okresów, w których strony były do nich uprawnione. W sytuacji, w której wnioskodawca złożył wniosek i miała w jego sprawie zastosowanie regulacja zawarta w przepisach art. 24 ust. 2a ustawy

---

¹⁶ OPS.5210.28.2023 z 2.08.2023 r., OPS.5210.34.2023 z 1.09.2023 r., OPS.5210.36.2023 z 2.10.2023 r., OPS.5210.46.2023 z 3.11.2023 r., OPS.5210.50.2023 z 8.12.2023 r., OPS.5211.15.2023 z 2.10.2023 r.

materialnej, z której wynika, że: „Jeżeli w okresie trzech miesięcy, licząc od dnia wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, zostanie złożony wniosek o ustalenie prawa do świadczenia uzależnionego od niepełnosprawności, prawo to ustala się począwszy od miesiąca, w którym złożono wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.”, to organ miał obowiązek traktować taki wniosek o ustalenie prawa sensu largo stosując również ww. regulację.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach – Pani Marzeny Mandrysz, działającej z upoważnienia Wójta Gminy Gaszowice – Pana Pawła Bugdol, cyt.: „Zgodnie z art. 24 ust. 2a ustawy o świadczeniach rodzinnych, jeżeli w okresie trzech miesięcy, licząc od dnia wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, zostanie złożony wniosek o ustalenie prawa do świadczenia uzależnionego od niepełnosprawności, prawo to ustala się począwszy od miesiąca, w którym złożono wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności. Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach informuje, iż stosuje przepisy art. 24 ust. 2a ustawy o świadczeniach rodzinnych. Dla każdej ze spraw wydaje się indywidualne rozstrzygnięcie i jeśli nie nastąpiło przedłużenie decyzji na podstawie przepisów prawa i strona zachowała termin złożenia wniosku do 3 miesięcy od wydania orzeczenia jest zastosowany art. 24 ust. 2a u.s.r. [...]”.

Powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie z uwagi na fakt, że w ww. decyzjach administracyjnych strony składały wnioski o ustalenie prawa do świadczeń wraz z orzeczeniami o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, których daty wskazują na spełnienie przesłanek uregulowanych w przepisach art. 24 ust. 2a ustawy materialnej. W związku z powyższym strony spełniały przesłanki do przyznania świadczenia od miesiąca złożenia wniosku o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności. Tym samym organ winien był rozpatrzyć wniosek z zastosowaniem ww. przepisów i umorzyć postępowanie w części, w której postępowanie stało się bezprzedmiotowe.

Jednocześnie z przepisów art. 107 § 1 pkt 5) *Kpa* wynika, że obowiązek zamieszczenia w decyzji rozstrzygnięcia oznacza obowiązek rozstrzygnięcia całości sprawy. Obowiązek ten jest odzwierciedleniem uprawnienia strony do załatwienia sprawy zgodnie z zakresem jej żądania. Rozstrzygnięcie jest jednym z najważniejszych składników orzeczenia i nie jest dopuszczalne jego pominięcie ani zastąpienie uzasadnieniem, ani też wywodzenie rozstrzygnięcia z uzasadnienia orzeczenia. Innymi słowy musi być ono sformułowane w taki sposób, aby nie było wątpliwości: czego dotyczy, jakie uprawnienia zostały przyznane stronie lub których uprawnień strona została pozbawiona. Rozstrzygnięcie powinno być sformułowane precyzyjnie, w sposób niebudzący wątpliwości i powinno być zrozumiałe dla stron bez wnikania w treść uzasadnienia. Wynika to z władczego charakteru aktu administracyjnego, który kształtuje prawa i obowiązki strony i musi w związku z tym być jednoznaczny i precyzyjny, jak też z podstawowych zasad postępowania administracyjnego. Co więcej brak orzeczenia w osnowie decyzji i zawarcie wywodów w tym zakresie wyłącznie w uzasadnieniu może stanowić o niespójności między sentencją a uzasadnieniem.

Przyczyna: niezastosowanie normy prawnej.

Skutek: wprowadzenie adresata decyzji w błąd.

7. W związku z wydaniem 3¹⁷ decyzji administracyjnych, w których stwierdzono nieprawidłowe rozstrzygnięcia opisane w poprzedzającym punkcie, Organ właściwy wypłacił stronom nienależne świadczenia w związku z realizacją decyzji poprzedzających ww. decyzje, które wyszły z obrotu prawnego wraz z wygaśnięciem z końcem miesiąca, w którym wydano nowe orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, prawa do zasiłku pielęgnacyjnego lub świadczenia pielęgnacyjnego.

Przyczyna: niezastosowanie normy prawnej.

Skutek: ustalenie i zwrot nienależnie pobranych świadczeń.

8. Decyzją administracyjną nr OPS.5211.11.2023 z dnia 28.08.2023 roku Organ właściwy nieprawidłowo ustalił okres, na który stronie należało się prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, a także nie dokonał umorzenia postępowania w części.

Organ właściwy na podstawie wniosku o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z dnia 14.08.2023 roku oraz orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydanego 26.07.2023 roku przyznał prawo do świadczenia od 27.07.2023 roku. Jednocześnie w uzasadnieniu faktycznym decyzji Organ właściwy wskazał, że: *„Świadczenie pielęgnacyjne za okres od 01.07.2023 do 31.07.2023 zostało wypłacone dnia 27.07.2023 r. Wobec powyższego tutejszy ośrodek odstępuje od wypłaty za okres od 27.07.2023 do 31.07.2023.”*

Przedmiotowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane w okresie obowiązywania przepisów art. 15h ustawy covidowej, który stanowił, że: *„Z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego ważność:*

2) upływa w terminie od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowuje ważność do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.”

Jednakże przepisy art. 24 ust. 4 ustawy materialnej stanowią, że: *„Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego lub świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. W przypadku wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na czas określony prawo do zasiłku pielęgnacyjnego lub świadczenia pielęgnacyjnego ustala się do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia.”*

W związku z powyższym uznać należy, że Organ właściwy naruszył przepisy ustawy materialnej przyznając prawo do świadczenia w okresie obowiązywania tego prawa ustalonego poprzednią decyzją administracyjną, a ponadto nie dokonał umorzenia, zgodnie z art. 105 § 1 *Kpa*, postępowania administracyjnego w części, w której została ona rozpatrzona poprzednią decyzją

¹⁷ Postępowania nr: OPS.5210.34.2023 z 1.09.2023 r., OPS.5210.36.2023 z 2.10.2023 r., OPS.5211.15.2023 z 2.10.2023 r.

administracyjną. Przepisy art. 105 § 1 *Kpa* stanowią, że: „Gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części.”.

Jednocześnie z przepisów art. 107 § 1 pkt 5) *Kpa* wynika, że obowiązek zamieszczenia w decyzji rozstrzygnięcia oznacza obowiązek rozstrzygnięcia całości sprawy.

Przyczyna: niezastosowanie normy prawnej.

Skutek: wprowadzenie adresata decyzji w błąd.

Analiza terminowości rozpatrywania wniosków wykazała, że we wszystkich postępowaniach zakończonych decyzją administracyjną postępowanie zostało zakończone w prawidłowym terminie określonym w art. 26 ustawy materialnej lub art. 35 *Kodeksu postępowania administracyjnego*¹⁸.

Osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań z danego obszaru kontroli w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości:

Wójt gminy Gaszowice – p. Paweł Bugdol

Kierownik Ośrodka – p. Marzena Mandrysz

C. Obszar kontroli:

Ocena prawidłowości i terminowości wypłacania świadczeń rodzinnych.

Ocena częściowa danego obszaru:

Działania podejmowane przez jednostkę w przedmiotowym zakresie pod względem kryterium legalności i rzetelności oceniam **pozytywnie**.

Komórka wykonująca zadania z obszaru objętego kontrolą:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

Ustalenia, stanowiące podstawę do oceny:

W celu skontrolowania realizacji wypłat¹⁹, przyznanych stronom zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczeń rodzicielskich oraz świadczeń opiekuńczych (zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego) przyjęto metodę polegającą na zweryfikowaniu w oparciu o: 39 decyzji administracyjnych przyznających prawo do świadczeń, z tego 38 decyzji wydanych przez Organ właściwy oraz 1 decyzję, która została przekazana do dalszej realizacji z innego organu właściwego, a także wyciągów bankowych, terminowości i wysokości pierwszej, drugiej i ostatniej wypłaty należnych stronom świadczeń, w objętym kontrolą okresie.

¹⁸ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 ze zm.) - zwany dalej *Kpa*.

¹⁹ Załącznik nr 4 - Tabela nr 3 wysokość wypłaconych świadczeń.

Wyплаты wszystkich przyznanych zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczeń rodzicielskich oraz świadczeń opiekuńczych były dokonywane po skutecznym doręczeniu stronie decyzji administracyjnej oraz po otrzymaniu przez Ośrodek decyzji administracyjnej przekazanej do realizacji przez inny organ właściwy.

Na podstawie skontrolowanych wniosków o ustalenie prawa do zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczeń rodzicielskich i świadczeń opiekuńczych oraz w oparciu o załącznik nr 3 do projektu wystąpienia pokontrolnego (tabela nr 2), a także załącznik nr 4 do projektu wystąpienia pokontrolnego (tabela nr 3) ustalono, że Organ właściwy wypłacił przyznane świadczenia osobom do tego uprawnionym, we wskazanej przez nich formie, tj. na rachunek bankowy wskazany przez wnioskodawcę we wniosku lub w kasie placówki Banku Spółdzielczego w Jastrzębiu-Zdroju w Gaszowicach.

W objętych kontrolą postępowaniach administracyjnych wypłata świadczeń następowała zgodnie z ustawowymi terminami określonymi w art. 26 ust. 1 ustawy materialnej.
Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ponadto z przedstawionej przez Organ do kontroli dokumentacji i wyciągów bankowych wynika, że wypłata świadczeń opiekuńczych przyznanych uprawnionemu dokonywana jest łącznie, jednym przelewem. W związku z powyższym kontrolujący dokonali analizy składowych kwot pieniędzy przelewanych stronom na rachunek bankowy.
Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Szczegółowe zestawienie określające wysokość i terminy wypłat zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczeń rodzicielskich oraz świadczeń opiekuńczych przedstawiono w załączniku nr 4.

Osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań z danego obszaru kontroli w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości:

Nie dotyczy

Terminowości przekazywania spraw do Wojewody Śląskiego

W okresie objętym kontrolą 3 wnioski o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych podlegały przekazaniu według właściwości rzeczowej Wojewodzie Śląskiemu celem ustalenia czy w ww. przypadkach mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Wnioski zostały terminowo przekazane Wojewodzie Śląskiemu, który w dwóch przypadkach wydał rozstrzygnięcie.

Poza powyższym opisem skontrolowanych obszarów działalności kontrolowanej jednostki, kontrolujący dokonali oceny organizacji i efektów pracy Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W oparciu o swoje doświadczenie zawodowe uwzględniając przygotowanie i przebieg kontroli, przygotowanie pracowników i merytoryczną realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej należy stwierdzić, że w tym obszarze realizacja zadania zasługuje na ocenę **pozytywną** wynikającą z rzetelnego przygotowania kontroli, rozumienia tematu kontroli, właściwego i pełnego przekazywania dokumentów i wyjaśnień w trakcie prowadzenia kontroli poza jednostką.

IV. Zalecenia pokontrolne lub wnioski

1. Dokonać zwrotu na rachunek budżetu państwa w terminie 15 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego nienależnie pobranej dotacji w łącznej wysokości 55.741,00 zł, w związku z wydaniem 5 decyzji przyznających prawo do świadczenia pielęgnacyjnego w związku z opieką nad osobami wymagającymi opieki, których niepełnosprawność w stopniu znacznym powstała po 18. roku życia, lub po 25. roku życia, tj. z pominięciem kryterium uregulowanym w art. 17 ust. 1b ustawy materialnej, wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, naliczonymi od dnia podpisania przez kierownika jednostki kontrolującej niniejszego wystąpienia pokontrolnego,
2. Bezwzględnie w sytuacji, w której rodzice dzieci posiadają co najmniej jedno wspólne dziecko, do składu rodziny wnioskodawcy zaliczać wszystkie dzieci będące na utrzymaniu rodziców,
3. Za dochód członków rodziny wnioskodawcy przyjmować sumę dochodów, stanowiących kwoty przychodów pomniejszonych o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenia społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, ustalonych odrębnie dla każdego członka rodziny osiągającego dochód,
4. Wysokość dochodu uzyskanego po roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy ustalać na podstawie oświadczenia lub zaświadczenia o wysokości dochodu osiągniętego za miesiąc następujący po miesiącu, w którym dochód ten został uzyskany,
5. Nie żądać od stron postępowań administracyjnych zaświadczeń ani oświadczeń na potwierdzenie faktów lub stanu prawnego znanego organowi z urzędu; możliwego do ustalenia przez organ na podstawie posiadanych przez niego ewidencji, rejestrów lub innych danych; rejestrów publicznych posiadanych przez inne podmioty publiczne, do których organ ma dostęp w drodze elektronicznej; możliwych do pozyskania w drodze wymiany informacji z innym podmiotem publicznym; przedstawionych do wglądu dokumentów urzędowych,
6. Wszelkie zmiany i uzupełnienia dokonywane we wnioskach bezwzględnie opatrzyć datą i podpisem osoby dokonującej korekty,

7. Dokonywać rzetelnej i wnikliwej analizy zgromadzonego materiału dowodowego, samodzielnie pozyskując informacje, a w przypadku braku możliwości ich pozyskania wzywać wnioskodawców do ich uzupełnienia,
8. Bezwzględnie rozstrzygać żądania wnioskodawców co do całości jego zakresu, który wynika z wniosku o ustalenie prawa do żądanego świadczenia rodzinnego oraz z prawa materialnego,
9. Wzmocnić nadzór nad wydawaniem decyzji administracyjnych w zakresie:
  - szczegółowego przywoływania w podstawach prawnych decyzji administracyjnych przepisów zarówno prawa formalnego, jak i materialnego, na których organ oparł rozstrzygnięcia wraz z powołaniem pełnych nazw aktów prawnych, ich prawidłowych i aktualnych publikatorów oraz konkretnych, wyłącznie mających zastosowanie w danej sprawie, jednostek redakcyjnych,
  - precyzyjnego sporządzania postanowień wydawanych rozstrzygnięć, którymi ustalane jest prawo do wnioskowanych świadczeń oraz niezastępowania ich treścią uzasadnienia,
10. W decyzjach administracyjnych ustalających prawo do zasiłku pielęgnacyjnego wskazywać prawidłowo adresata:
  - w przypadku osoby uprawnionej będącej osobą małoletnią jako adresata decyzji wskazywać osobę uprawnioną wraz ze wskazaniem przedstawiciela ustawowego, który w jej imieniu działa w postępowaniu o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego,
  - w przypadku osoby uprawnionej będącej osobą ubezwłasnowolnioną jako adresata decyzji wskazywać osobę uprawnioną wraz ze wskazaniem opiekuna prawnego, który w jej imieniu działa w postępowaniu o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego,
11. Bezwzględnie przyznawać prawo do świadczeń uzależnionych od niepełnosprawności do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia,
12. W decyzjach administracyjnych wydanych w postępowaniach, w których wnioskodawca działał przez pełnomocnika, wskazywać prawidłowo adresata w osobie uprawnionej wraz ze wskazaniem pełnomocnika prawnego jako osoby właściwej do doręczeń, który w jej imieniu działa w postępowaniu administracyjnym,
13. Wznović postępowanie administracyjne nr OPS.522.23.2023 w sprawie ustalenia prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka w celu wydania stosownego rozstrzygnięcia,
14. Wyeliminować z obrotu prawnego decyzję administracyjną nr OPS.524.6.2023 z 02.08.2023 r. przyznającą prawo do świadczenia rodzicielskiego oraz ustalić i wyegzekwować wysokość nienależnie przyznanych stronie świadczeń,
15. Dokonać sprostowania omyłki w postanowieniu decyzji administracyjnej nr OPS.520.46.2023 z 7.11.2023 r. w zakresie liczby dzieci i wysokości przysługujących na nie zasiłków rodzinnych.

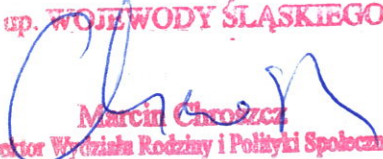
Odstępuje się od wydania zaleceń w zakresie:

1. Ustalania prawa do świadczeń uzależnionych od niepełnosprawności od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zostało wydane nowe ostateczne orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, w sytuacji, w której uprzednie orzeczenie uległo przedłużeniu na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji

i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 852 ze zm), z uwagi na uchylene ww. przepisów z dniem 30 grudnia 2023 roku..

V. Pouczenie

Oczekuję przedstawienia przez Pana w terminie do 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o wykonaniu zaleceń lub sposobie wykorzystania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Z up. WOJEWODY ŚLĄSKIEGO

Marcin Chrościz
Dyrektor Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej